

MEDIATIEDOTE, julkaisuvapaa 22.8.2022 klo 12.00

Sotilaallisessa kriisinhallintatehtävässä palvelleiden kuntoutuksen ja tuen tarvetta sekä tukijärjestelmää selvitetiin laajasti ensimmäistä kertaa Suomessa

– Tuore tutkimusraportti julkaistaan ja tulokset esitellään 22.8.2022 Oulunkylän kuntoutuskeskuksen 30-vuotisjuhlaseminaarissa (kutsuvierastilaisuuden ohjelma tiedotteen lopussa sekä yhteystiedot)

Millainen on suomalaisten sotilaallisessa kriisinhallintatehtävässä palvelleiden kuntoutuksen ja tuen tarve ja miten nykyinen monen vastuutahon rajapinnalle asettuva tukijärjestelmä tähän vastaa? Näitä kysymyksiä selvitettiin tutkimuksessa, jota tässä laajuudessa ei ole suomalaisista rauhanturvaajista aiemmin tehty.

Aihe on tärkeä ja ajankohtainen. Suomen osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan on viime vuosina ollut laskussa operaatioihin osallistuvien sotilaiden määrällä mitattuna, mutta kriisinhallintatehtävät ovat yhä vaativampia. Myös Ukrainan sodan vaikutukset ja Suomen uusi geopoliittinen asema saattavat luoda tarpeita sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin osallistuvien henkilöiden tukimuotojen kehittämiseen.

Tutkimuksen tarkoitus ja taustaa: Sotilaallisessa kriisinhallintatehtävissä palvelleiden kokonaisvaltaisen kuntoutuksen ja tuen tarve Suomessa -tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa sotilaallisessa kriisinhallintatehtävässä palvelleiden kokonaisvaltaisen kuntoutuksen ja tuen tarpeista, niiden määrittämisen tavoista, kokemuksista kuntoutuksen ja tuen riittävydestä ja oikea-aikaisuudesta sekä kuntoutuksen järjestämiseen liittyvistä vastuista. Tutkimus perustui käytännössä havaittuihin kehittämistarpeisiin, sillä on ollut viitteitä siitä, että kriisinhallintatehtävissä palvelleiden kuntoutus Suomessa ei tällä hetkellä aina vastaa kohderyhmän tarpeisiin eivätkä tämänhetkinen lainsäädäntö ja julkiset palvelut tue riittävästi tämän kohderyhmän kuntoutusta. Sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin lähtevien ja sieltä palaavien tukiverkoston muodostavat monet eri toimijat. Tukimuodoilla tarkoitettiin tässä tutkimuksessa erilaisia virallisia korvausjärjestelmiä ja palveluja, mutta myös epävirallista niin kutsuttua matalan kynnyksen tukea.

Tutkimusaineisto: Tutkimus toteutettiin moninäkökulmaisesti ja -menetelmällisesti, ja aineistoina olivat kysely kohderyhmälle (n=3373), Suomen Rauhanturvaajaliiton vertaistukipuhelimesta toimivien haastattelut (n=11), asiantuntijoiden, sidosryhmien ja eri vastuutahojen haastattelut (n=26) sekä sidosryhmien tulevaisuustyöpaja.

Tuloksia ja kehittämis ehdotuksia:

Tutkimukseen osallistuneet sotilaallisessa kriisinhallintatehtävässä palvelleet (n=3373) kokivat nykyisen terveytensä ja elämänlaatunsa pääosin hyväksi tai erittäin hyväksi ja kriisinhallintaan osallistumisen positiiviseksi kokemukseksi. Samoin vaikutukset myöhempään elämään koettiin useimmiten positiivisiksi.

On kuitenkin muutamia ryhmiä, jotka voivat heikommin kuin koko joukko keskimäärin. Näitä ryhmiä olivat operaation keskeyttäneet, palveluksessa vammautuneet, useammassa operaatiossa palvelleet sekä ne, joilla viimeisimmästä operaatiossa oli kulunut vähintään 6 vuotta. Nämä ryhmät olivat kokeneet enemmän sopeutumisvaikeuksia Suomeen, ja heillä oli enemmän psyykkisen tuen tarvetta kuin joukolla keskimäärin. Tulosten mukaan myös Afganistanissa palvelleet voivat tulevina vuosina olla potentiaalisesti joukko, joka kaipaa enemmän tukea.

Tukijärjestelmän koettiin toimivan pääasiassa hyvin fyysisten vammojen ja sairauksien kohdalla, mutta psyykkisen oireilun hoidossa oli kehitettävää oireiden tunnistamiseen, hoitoon ohjaukseen, tukimuodoista tiedottamiseen sekä voinnin seurantaan liittyen. Operaation aiheuttamaa stressiä oli kokenut 21 % vastaajista, ja yli puolella heistä oireet olivat alkaneet yli kuuden kuukauden kuluttua operaatiossa. Laissa oleva aikamäärä, jonka mukaan traumaperäinen stressihäiriö ja tuhoisaa kokemusta seuraava persoonallisuuden muutos on todettava kuuden kuukauden sisällä palveluksen päättymisestä sekä se, että Valtiokonttori korvaa hoitoa yhden vuoden ajan diagnoosin tekemisestä,

näyttäytyivät tutkimuksen tuloksissa ongelmallisina. Toisaalta lakia tulkitaan laveasti ja käytössä näyttää olevan myös kirjoittamattomia käytäntöjä, mikä aiheuttaa sekä tukea hakevalle että ammattilaisille haasteita. Lain tulkinnanvaraisuuden myötä lisääntyy myös riski, ettei yksilöiden oikeusturva toteudu tai palveluja saada yhdenvertaisesti.

Tulosten mukaan sopeutumisen ja psyykkisen hyvinvoinnin tuella ennen operaatiota, sen aikana ja riittävän pitkään operaation jälkeen voidaan vaikuttaa laajasti hyvinvointiin ja terveyteen. Läheisten, mukaan lukien lasten, huomioiminen paremmin tukisi myös operaatioihin osallistuvien hyvinvointia. Aineistossa on myös viitteitä siitä, että heikommin voivat eivät tuo ongelmiaan esiin, ja puhumista saattavat vaikeuttaa muun muassa leimautumisen pelko, pelko siitä, että ei pääse uudelleen operaatioon sekä keskustelukulttuuri, jossa korostuu itseparjääminen, vahvuus ja kovuus. Johtamiskulttuurin kehittäminen on keskeinen tekijä pyrittäessä vaikuttamaan syvällä rakenteissa piileviin asenteisiin ja toimintakulttuureihin. Esihenkilöiden työskentelyllä voidaan edistää sopeutumista ja myös halukkuutta hakeutua uusiin kriisinhallintatehtäviin.

Vertaisuus nousi tuloksissa esiin voimavarana, ja usein vain vastaavan kokemuksen omaavan koetaan ymmärtävän vaikeatkin asiat ja pystyvän jakamaan taakkaa – tämä sama kokemus on ollut aikanaan sotiemme veteraaneilla. Vertaistuki tulisikin tunnustaa vahvemmin osaksi virallista tukijärjestelmää, ja sen rahoitus ja järjestämisvastuut varmistaa myös lainsäädäntöä kehittämällä. Muun muassa vertaistuen mahdollistava ryhmämuotoinen kuntoutus puuttuu Valtiokonttorin lakisääteisesti korvaaman kuntoutuksen piiristä, vaikka asiantuntijoiden mukaan tähän todettiin olevan tarvetta.

Kriisinhallintaoperaatioissa palvelleiden tietoisuus eri tukimuodoista oli heikkoa, ja tiedottamista kaivattiin lisää. Aiemmissä suosituksissa esitetyn niin sanotun veteraanikeskuksen, jossa toteutuisi yhden luukun periaate, perustaminen voisi lisätä tietoisuutta tukimuodoista ja niiden luonteesta sekä auttaa palveluihin ohjaamisessa ja niiden järjestämisessä. Järjestelmässä todettiin olevan tarvetta myös uusille kuntoutuksen ja tuen malleille, jotka huomioivat tuen saajan tilannetta kokonaisvaltaisemmin.

Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää sotilaallisessa kriisinhallintatehtävässä palvelleiden kokonaisvaltaisen ja oikea-aikaisen kuntoutuksen järjestämisessä ja kehittämisessä eri viranomaistahojen, järjestöjen ja terveydenhuollon toimijoiden yhteistyönä. Parhaimmillaan tulokset hyödyttävät jo lähitulevaisuuden sotilaallista kriisinhallintaa, jossa Suomella on perinteisesti ollut vahva osaaminen ja kansainvälisesti hyvä maine. Kriisinhallinta on keskeinen Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan väline, jolla edistetään turvallisuutta kohdemaissa ja globaalisti. Suomessa on Puolustusvoimien arvion mukaan yhteensä noin 45 000 – 50 000 sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistunutta henkilöä. Operaatioihin tarvitaan ja rekrytoidaan koko ajan uusia henkilöitä.

Vastuutahot: Tutkimus toteutettiin Maanpuolustuksen kannatussäätiön Oulunkylän kuntoutuskeskus sr:lle myöntämällä apurahalla ja Oulunkylän kuntoutuskeskuksen omalla rahoituksella. Oulunkylän kuntoutuskeskus vastasi hankkeen johtamisesta ja koordinoinnista sekä viestinnästä. Yhteistyökumppanina toimi ja tutkimusosuudesta vastasi Kuntoutussäätiö sr:n tutkijaryhmä. Hankkeen ohjausryhmän muodostivat keskeisten sidosryhmien edustajat Puolustusvoimista, puolustusministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, Valtiokonttorista, Suomen Rauhanturvaajaliitosta sekä Vammautuneista Kriisinhallintaveteraaneista.

*Shemeikka Riikka, Alitalo Erna, Ilvonen Katja, Pietilä Piia, Ryhänen Timo, Sihvonen Ari-Pekka, Kemppainen Jaana, Sallakka Ilja. **Sotilaallisessa kriisinhallintatehtävässä palvelleiden kokonaisvaltaisen kuntoutuksen ja tuen tarve Suomessa.** Oulunkylän kuntoutuskeskuksen julkaisu, no 1. Joensuu 2022.*

ISBN 978-952-65021-1-3 (PDF) **Huom. julkaistaan 22.8.2022 klo 12.00**

ISBN 978-952-65021-0-6 (pehmeäkantinen)

**Oulunkylän kuntoutuskeskus 30 vuotta kuntoutuksen kärjessä
– juhlaseminaari 22.8.2022 klo 12 - 16**

Oulunkylän kuntoutuskeskuksen käyttöönotosta tuli 1.6.2022 kuluneeksi 30 vuotta. Säätiön alkuperäisen tarkoituksen mukaista toimintaa eli sotainvalidien ja veteraanien palveluja on tällä hetkellä 17 % toiminnasta. Kuntoutuskeskuksen toiminta ja palvelut ovat kehittyneet ajan ja tarpeen mukaan. Suurin osa, liki 80 % palveluista on tällä hetkellä akuuttia,

vaativaa erikoissairaanhoidon jälkeistä jatkohoitoa ja kuntoutusta (noin 1 300 jaksoa vuodessa). Suurin tilaaja on Helsingin kaupunki (ja HUS).

Myös isänmaallinen tehtävä ja viesti jatkuvat. Säätiön uudistettujen sääntöjen mukaan maanpuolustus- ja kriisinhallintatehtävissä palvelleiden ja vammautuneiden, asevelvollisena palveluksessa vammautuneiden ja muissa yhteiskunnallisissa pelastus-, suojelu- ja turvallisuustehtävissä palvelleiden ja vammautuneiden henkilöiden kuntoutus sekä sen kehittäminen kuuluvat säätiön perustarkoitukseen. Oulunkylän kuntoutuskeskus on yhteistyössä Suomen Rauhanturvaajaliiton kanssa toteuttanut vuosina 2017 - 2020 kriisinhallintatehtävissä palvelleiden ryhmämuotoisen kuntoutuksen pilottihankkeen, jonka tuloksia myös hyödynnettiin juuri julkaistussa tutkimuksessa. Kuntoutus on jatkunut ja kevääseen 2022 mennessä kuntoutuksessa on käynyt 222 kriisinhallintaveteraania. Lisäksi syksyllä 2022 alkaa sotilaallisessa kriisinhallintatehtävissä palvelleiden kuntoutuksen jatkotutkimushanke Maanpuolustuksen kannatussäätiön myöntämällä apurahalla.

Yhteiskunnallinen yritys -tunnuksen omaava Oulunkylän kuntoutuskeskus sr on toiminnallinen säätiö, joka maksaa veronsa Suomeen ja kohdentaa voittonsa 100 %:sti henkilöstöön, terveys- ja hyvinvointiteknologiaan sekä kuntoutuksen kehittämishankkeisiin. Kuntoutuskeskuksessa työskentelee noin yli 160 henkilöä, ja liikevaihto on 13,5M€.

Lisätietoja hankkeesta ja juhlaseminaarista: Toimitusjohtaja Katja Ilvonen, Oulunkylän kuntoutuskeskus sr, katja.ilvonen@okks.fi, p. 050 300 4089
sekä tutkimusosuudesta: Johtaja Riikka Shemeikka, Kuntoutussäätiö, riikka.shemeikka@kuntoutussaatio.fi, p. 044 781 3102.

Median ilmoittautuminen juhlaseminaariin: katja.ilvonen@okks.fi, p. 050 300 4089

Juhlaseminaarin ja juhlan ohjelma:

- 12.00 Avaussanat, toimitusjohtaja Katja Ilvonen, Oulunkylän kuntoutuskeskus
Sotilaallisessa kriisinhallintatehtävissä palvelleiden kokonaisvaltaisen kuntoutuksen ja tuen tarve Suomessa, johtaja, dosentti Riikka Shemeikka, Kuntoutussäätiö
Kommentit, mm. Jorma Ala-Sankila, puheenjohtaja, Suomen Rauhanturvaajaliitto
- 12.50 *Tauko, sotiemme veteraaneja saapuu mukaan juhlaan*
- 12.55 Harmonikkaesitys, Veera Eronen, Oulunkylän yhteiskoulu 9C-luokka
- 13.00 Oulunkylän kuntoutuskeskus - 30 vuotta kuntoutuksen kärjessä, toimitusjohtaja Katja Ilvonen
Juhlapuhe, puolustusministeri Antti Kaikkonen
Puolustusvoimien tervehdys, henkilöstöpäällikkö, kenraalimajuri Rami Saari
Valtiokonttorin tervehdys, pääjohtaja Timo Laitinen
- noin 13.40 Siirtyminen ravintola Veljeshoviin, kahvi- ja cocktail-tilaisuus*
- 13.50 Kuohumaljat & Helsingin kaupungin tervehdys, apulaispormestari Daniel Sazonov
Kahvi- ja viinitarjoilu, suolaista ja makeaa tarjottavaa (sotiemme veteraaneille ja osalle vieraista on varattu istumapaikat pöytään)
Veteraanijärjestöjen tervehdys, Sotaveteraaniliiton puheenjohtaja, veteraaniliittojen valtuuskunnan puheenjohtaja Erkki Heikkinen
Musiikkia, tarjoiluja, yhdessäoloa & keskustelua päivän teemasta

Musiikista vastaa Suomen Rauhanturvaajaliiton Fatterit-soittokunta, kapellimestari Raimo Ovaska

Vapaamuotoinen cocktail-tilaisuus päättyy viimeistään noin klo 16.00.